REFORMAREA STATUTULUI MINORILOR ÎN DREPTUL CIVIL: O TENDINȚĂ EUROPEANĂ SAU O NECESITATE OBIECTIVĂ

Daniela ȚURCAN, Ludmila BELIBAN-RAȚOI

Cel mai frumos capitol al vieții îl reprezintă copilăria, deoarece este lipsită de grijuri, de zbucium, de teamă. Potrivit art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi libertăților fundamentale, „orice persoană are dreptul la libertate şi siguranță" [1].

Acest sentiment de siguranță pe care perioada copilăriei îl inspiră multora, nu vine însă de la sine.

Pentru ca un copil să se simtă în siguranță, este nevoie de contribuția părinților, care să îşi asume această misiune de a-şi proteja odraslele cu orice preț, dar şi de intervenția legiuitorului.

Ocrotirea copilului nu este necesară doar pentru că acesta este vulnerabil, nefiind capabil nici fizic dar nici psihic să îşi poarte singur de grijă, ci şi datorită faptului că dacă privim în perspectivă, copiii reprezintă viitorul. Este important şi totodată necesar ca legiuitorul să se implice în fiecare aspect al ocrotirii, al protejării copilului, veghind asupra dezvoltării sale armonioase, într-un cadru adecvat nevoilor fizice, psihice şi emoționale pe care omul le are la vârsta fragedă a copilăriei.

Ocrotirea copilului prezintă un aspect important atât pe plan național, cât şi internațional. În acest sens, Convenția cu privire la drepturile copilului prevede în Preambul că datorită lipsei sale de maturitate fizică şi intelectuală, fiecare copil „are nevoie de o protecție şi de îngrijire speciale, şi, în mod deosebit, de o protecție juridică adecvată, înainte şi după naştere" [2].

Dreptul s-a ocupat dintotdeauna de ocrotirea persoanei fizice, însă astăzi prin desăvârşirea drepturilor omului, el reliefează această instituție mai mult ca oricând.

Totalitatea mijloacelor juridice folosite în scopul ocrotirii omului formează sistemul mijloacelor de ocrotire a persoanei fizice, caracterizat în literatura juridică ca o „unitate în diversitate".

În consecință, fiecare ramură de drept are mijloace proprii de ocrotire a persoanei fizice, fiecare sistem fiind alcătuit tocmai din

mijloace juridice de ocrotire de ramură, cum ar fi de drept civil, de drept comercial, de dreptul familiei, de dreptul muncii, de drept financiar etc.

Intrarea în vigoare a noilor reglementări juridice, mai ales în sfera dreptului civil, ne-a introdus în ambianța unei veritabile reforme prin recodificare, cu precădere în privința concepției generale asupra reglementării unitare a raporturilor de drept privat. Din rațiuni de post-modernizare și mondializare a dreptului, ținând cont și de mutațiile semnificative produse în conținutul reglementărilor juridice generate de dinamismul social, s-a impus o reevaluare și redimensionare a instituțiilor juridice tradiționale pe care se fundamentează teoria și practica dreptului civil, începând cu normele ce reglementează persoanele, și continuând cu viața de familie, activitatea comercială, raporturile de muncă și cele cu elemente de extraneitate.

Această realitate îndeamnă la o analiză comparativă a dispozițiilor noi cu cele vechi, pentru a desluși sfera de acoperire a dreptului civil, în zona vieții private. Este interesantă identificarea înclinației legiuitorului actual spre conservatorism sau novațiune, altfel spus, dacă pe ansamblu, reglementările din sfera vieții private reprezintă un progres oferind o șansă de a reforma domeniul, astfel încât să facă față provocărilor de ordin intern sau de conjunctură internațională.

Necesitatea protejării unor interese naționale şi existența unor categorii de persoane fizice cărora trebuie să li se asigure o protecție speciale, au avut ca rezultat adoptarea de reglementări care conturează regimuri juridice diferite pentru diferite categorii de persoane fizice.

Prin prisma obiectivelor propuse, prezentul studiu se orientează spre a încerca să elucideze modificările care au fost implimentate în materia reglementării minorilor dar și necesității acestora anume la acest moment de evoluție al societății noastre.

Cele mai importante reglementări specifice anterioare, însă rămân cele oferite de Codul civil și reglementările speciale care l-au completat, modificat, actualizat.

Astfel, ocrotirea minorilor se realizează prin părinți [3], prin instituirea tutelei, prin consiliul de familie, dar şi prin alte măsuri de protecție specială anume prevăzute de lege.

Sediul materiei îl constituie Codul civil, Cartea I, Titlul III – Ocrotirea persoanei fizice – art. 104-186, precum şi Legea nr. 338 din

15.12.1994 privind drepturile copilului [4] care cuprinde reglementări importante în domeniul ocrotirii copilului. Constituția Republicii Moldova prezintă importanță ca sediu al materiei în domeniul egalității instituite între copiii proveniți din căsătorie, din afara căsătoriei ori adoptați, în ceea ce priveşte exercitarea autorității părinteşti.

Dintre reglementările internaționale amintim: Convenția cu privire la drepturile copilului (ratificată de țara noastră în 1990), Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, cu protocoalele adiționale (ratificată de Republica Moldova în 1994).

Toate aceste acte normative vin să reglementeze statutul juridic al minorilor în materia dreptului privat. Codul civil rămâne, însă a fi unul dintre actele normative-cheie care are menirea de a fundamenta instituția ocrotirii minorilor în Republica Moldova.

Modificările instituite în vederea modernizării Codului civil al Republicii Moldova în materia persoanelor, intrate în vigoare la data de 04.06.2017 conturează prin sine câteva novațiuni:

Autoritatea părintească este o putere care aparține ambilor părinți, în opunere cu prevederile existente de până la implementarea modificărilor respective, când actele juridice încheiate de către minori erau absolut legale prin simpla menifestare a consimțământului unuia dintre părinți, acest fapt reieşind şi din prevederile Codului familiei.

Factorul autorității publice în ocrotirea minorilor a crescut vertiginos, fapt care reiese din reglementările nemijlocite ale art. 22/1, 22/2, dar şi 48^{75} alin. (2)-(5), art. 48^{84}-48^{91}, art. 48^{99} şi art. $48^{100.}$ Statul, prin intermedul instituțiilor sale şi prin toate pârghiile posibile încearcă să se implice în sfera relațiilor părinți–copii, pe care noi le considerăm ca fiind unele cu character absolut privat. Desigur, nu putem nega buna intenție a statului de a monitoriza aceste relații private, dar în mod special de a proteja drepturile şi interesele minorilor. Dar intervin câteva întrebări firești, dacă statutul ar trebui să fie autoritatea supremă în relațiile dintre părinți şi copii, sau dacă punem la dubiu faptul că anume părinții sunt cei care constituie exponenții supremi în protecția drepturilor copiilor proprii? Ne putem întrebări legate de consecințe. Poate legea să spună părinților: „Iubiți-vă copiii?" Toate aceste întrebări, dar şi alte probleme de importanță majoră urmează a fi soluționate în acest articol.

Referințe:

1. Hotărârea nr. 1298 din 24.07.1997 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, precum şi a unor protocoale adiționale la aceasta.
2. Aderarea la Convenție prin Hotărârea Parlamentului nr.408-XII din 12.12.90. În vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993.
3. Pentru o privire de ansamblu privind autoritatea părintească a se vedea BACACI, Al.V., DUMITRACHE, C., HAGEANU, C.C. *Dreptul familiei în reglementarea Noului Cod Civil,* 2012, p. 306.
4. Publicat: 02.03.1995. În: *Monitorul Oficial* nr. 13, art nr. 127.